

Asia: VM/1143/03.01.00/2018

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle Digi- ja väestötietovirastoa koskevaksi lainsäädännöksi sekä laeiksi eräiden rekisterihallintoa koskevien lakien muuttamisesta

Yleiset kommentit

Yleiset kommentit luonnoksesta

Lakiehdotus merkitsee maistraattien osalta nykyisen alueellisen toimivallan muuttumista valtakunnalliseksi. Maistraattien hoitamissa tehtävissä valtakunnallinen toimivalta on mahdollinen ja erityisiä perusteita substanssitehtävistä tai hallinnollisista tehtävistä käsin alueellisen toimivallan puolesta ei ole esitettävissä. Sähköisen asioinnin lisääntyminen eri muodoissaan päinvastoin korostaa valtakunnallisen toimivallan mahdollisuuksia mm. sähköisten työjonojen muodostamisessa, toiminnan tehostamisessa sekä yhdenmukaistamisessa. Maistraatissa on toisaalta tunnistettu erityisesti holhoustoimen tehtävissä ne edut, joita toiminta alueellisesti on tuonut mukanaan, kuten esimerkiksi tilien tarkastamistehtävässä. Alueellinen toiminta on mahdollistanut mm. ns. riskitilien tarkan seurannan ja toiminnan kohdentamisen tarvittaessa. Toiminnan muuttuminen valtakunnalliseksi tuo haasteita myös sillä tavoin, että juuri holhoustoimen tehtävissä on edelleen ja myös jatkossa paljon erilaista paperimuodossa olevaa materiaalia, joka tulee työjonoperiaatetta sovellettaessa skannata yhteiseen järjestelmään. Joka tapauksessa valtakunnallinen toimivalta voidaan nähdä ennen kaikkea mahdollistajana ja virasto voi myöhemmin sisäisesti toimintaa kehittäessään kiinnittää huomiota siihen, että toiminta järjestetään eri tehtävien vaatimusten osalta tarkoituksenmukaisesti ja ottaen mm. huomioon toiminnan sähköistämistason.

Organisaatiouudistus

Kommentit virastojen organisointia koskevista ratkaisuista yleisesti

Uusi virasto muodostuu nykyisestä Väestörekisterikeskuksesta, yhdeksästä maistraatista ja Maistraattien ohjaus- ja kehittämisyksiköstä sisältäen yhteensä noin 777 henkilöä. Näistä noin 562 eli n. 72% siirtyy uuteen virastoon nykyisistä maistraateista, mikä kuvaa maistraattien toiminnan merkitystä ja tarvetta alueellisten palveluiden antajana. Maistraatit toimivat kattavasti ympäri maan 36:ssä yksikössä ja antavat lisäksi palvelua n. 47:stä yhteispalvelupisteestä. Nykyisillä maistraateilla on edelleen tehtäviä, jotka edellyttävät henkilökohtaista asiointia, ja näin tulee olemaan myös tulevaisuudessa. Lisäksi nykyisistä maistraateista asioidaan henkilökohtaisesti myös muissa viranomaisissa, kuten käräjäoikeuksissa. Edellä sanottu merkitsee tarvetta huolehtia riittävän

kattavasta palveluverkosta myös tulevaisuudessa sekä tarpeellisen resursoinnin jakautumisesta huolehtimisesta nykyiselle maistraattisektorille. Toiminnan digitalisoituminen tukee alueellista toimintaa ja mahdollistaa jopa lisäpanostuksen siihen, johon myös selvityshenkilö Jouni Backman kiinnitti huomiota.

Kommentit lakiin Digi- ja väestötietovirastosta

Itse lakiehdotusteksti on hioutunut valmistelun aikana ja maistraatilla ei ole siihen lisättävää tai kommentoitavaa. Lakiehdotuksen 3 §:ään liittyvää perustelutekstiä voisi kuitenkin täydentää laajemmalla lainsäädäntöluettelolla siten kuin Hämeen maistraatti on omassa lausunnossaan esittänyt.

Koska sopivaa vastausfoorumia kommentoijille luonnoksesta asetukseksi Digi- ja väestötietovirastoksi ei löytynyt, maistraatti kommentoi tässä jo myös asetusluonnosta (lausuntopyynnön Liite 3): maistraatti pitää hyvänä ja tarpeellisenä asetusluonnokseen kirjattuja kelpoisuusvaatimuksia. Ehdotuksen 5§ 1:ssä todetaan henkikirjoittajan kelpoisuusvaatimukset, joka on hyvä sellaisenaan, kunnes mahdollisesti löydetään henkikirjoittajan virkanimikkeen korvaava virkanimike. Olennaista on, että uudessa virastossa on jatkossakin virkoja, joiden kelpoisuusvaatimuksena on oikeustieteen muu ylempi korkeakoulututkinto kuin kansainvälisen ja vertailevan oikeustieteen maisterin tutkinto. Tulevassa virastossa on oikeusturvatehtäviä, joista tulee vastata lakimieskoulutuksen saanut henkilö. Erityisesti tämä koskee holhoustoimen tehtäviä, eräitä perhe- ja perintöoikeudellisia tehtäviä sekä julkisen notaarin ja vihkimisviranomaisen tehtäviä. Lakia holhoustoimesta (1.4.1999/442) säädettäessä pidettiin lain esitöissä tärkeänä, että lakimiehen koulutusvaatimus tulee todeta joko lain tai asetuksen tasoisella säädöksellä. Virastossa tulee jatkossakin huolehtia riittävästä määrästä lakimiesvirkoja, jotka tarvitaan tehtävien asianmukaiseen hoitamiseen.

Kaksikielinen Länsi-Suomen maistraatti pitää myös tärkeänä 5 § 2:ssa mainittuja joihinkin henkikirjoittajan virkoihin asetettavia yleisiä valtakunnallisen viraston kielitaitovaatimuksia korkeampia kielitaitovaatimuksia, kuten myös 5 § 3:ssa mainittuja joihinkin muihin kuin korkeakoulututkintoa vaativiin henkilökunnan virkoihin asetettavia korkeampia kielitaitovaatimuksia. Ehdotetun asetustekstin mukainen muutos nykytilanteeseen olisi siinä, että virkoja ei enää määritellä tiettyjen alueella toimivien virastojen kautta, koska toiminta muuttuu valtakunnalliseksi, ja toisaalta siinä, että virkoja ei ole tiettyä asetuksessa määriteltä määrää. Toiminnan muuttuessa valtakunnalliseksi tarve määritellä normaalia parempaa ruotsin kieltä edellyttävien virkojen määrä jonkin maantieteellisen alueen kautta on poistettavissa. Tällaisiin virkoihin voidaan rekrytoida periaatteessa myös kaksikielisten alueiden ulkopuolella sijaitseviin uuden viraston yksiköihin. Olennaista maistraatin mielestä on, että virkojen määrä on vähintään työjärjestystasoisesti vahvistettu toiminnallisten tarpeiden edellyttämälle tasolle. Virkojen määrä voi muuttua toiminnan sähköistymisen myötä ja tästä syystä niiden määrää ei välttämättä tarvitse ottaa asetustasolle, mutta tämä olisi sinänsä maistraatin mielestä suositeltavampi vaihtoehto kielellisten oikeuksien turvaamisen näkökulmasta. Henkilöstön määrä ei myöskään muutu niin nopeasti, että tämä loisi jatkuvaa painetta asetuksen muuttamiseen. Joka tapauksessa nämä virat tulee joko asetus- tai työjärjestystasoisesti erikseen osoittaa ja maistraatti ehdottaa myös aika ajoittaisen tarveselvityksen tekemistä valtiovarainministeriön ja oikeusministeriön yhteistyönä.

Muu rekistereitä ja tiedonhallintaa koskeva sääntely

Yleiset kommentit virastojen tietojen käsittelyä koskevista ratkaisuista

Perintökaaren 20 luvun 9a § 3:a ehdotetaan muutettavaksi siten, että perukirjan osakasluettelon vahvistaminen ei enää tapahtuisi perukirjan oikeaksi todistettuun jäljennökseen, vaan tehtäisiin erillinen kirjallinen päätös vahvistamisesta. Länsi-Suomen maistraatti viittaa lyhyesti Hämeen maistraatin jo antamaan laajaan asiaa koskevaan lausuntoon asiassa ja toteaa yhtyvänsä siihen kuitenkin niin, että yhtenä ratkaisuvaihtoehtona voitaisiin lakiehdotuksessa avata tarkemmin tehtävän kirjallisen päätöksen luonnetta. Verohallinnon edustaja toteaa omassa lausunnossaan, että vastaisuudessa olisi paikallaan, että uusi virasto antaisi tiedon vahvistetuista pesän osakkaista. Hallinnon keskinäistä työnjakoa ajatellen tämä ehdotus on sinänsä paikallaan ja selkeyttäisi tietojen luovutuksen edellytysten tutkimista, joka ainakin aiemmin on ilmeisesti ollut verohallinnolle hieman työlästä, joskin verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain (1346/1999) 13 § on selkeyttänyt tilannetta. Tulee kuitenkin myös muistaa, että osakastietojen vahvistamisen ajatellaan edelleen perustuvan vapaaehtoisuuteen ja uuden viraston rooli osakastietojen tietojen antajana olisi joka tapauksessa vain osittainen. Maistraatti kaipaakin koko perukirjojen osakastietojen vahvistamiseen liittyvien kysymysten koordinoitua läpikäymistä yhdessä verohallinnon kanssa, ja tässä työssä otettaisiin huomioon esimerkiksi järjestelmien yhteiskäyttöisyys muun muassa sillä tavoin, että jos osakasluettelo on vahvistettu tietojenluovutustilanteessa, tämä olisi annettavissa esimerkiksi molempien viranomaisien toimesta. Asia liittyy myös tiedonhallintalainsäädäntöön.

Kommentit väestötietolain (661/2009) muuttamisesta

-

Kommentit Digi- ja väestötietoviraston eräistä henkilörekistereistä annettavaan lakiin

-

Kommentit muihin viraston tietojenkäsittelyä koskeviin säännöksiin

-

Tekniset säädösmuutokset

Kommentit säädösten valmistelusta ja muutostarpeiden kartoituksesta

-

Puuttuuko lausuntopyynnön liitteenä olevasta luettelosta (Liite 2) jokin laki, jota olisi muutettava organisaatiouudistuksen myötä?

-

Esityksen vaikutukset

Kommentit esityksen vaikutuksista

Ks. edellä kohdat Yleiset kommentit ja kommentit virastojen organisointia koskevista ratkaisuista yleisesti.

Muut kommentit

Muut kommentit

-

Taipale Jari
Länsi-Suomen maistraatti